Ylitornio 13 p. Lokak. 1912.

K. Herra Toimittaja Eero Erkko,
Helsinki.

Tässä tulee pieni juttu Hels. Sanomia varten.

Tänään kirjoitin lehdemme talouden hoitajalle ja pyysin lainaksi etukäteen Smk 100:- Kun aivan heti aion lähettää novellin muodossa kuvauksia Lapista, niin toivon että Tekin hyvän sanan Talouden hoitajallemme huolestani sanoisitte jotta saisin nuo 100 markkaa. On niin kipeä tarve, eikä nyt juuri ole tilaisuudessa mistään saamaan. – Joka tapauksessa kuitenkin maksan velkani.

Tätä pyytää

Kunnioittavimmin:
Mäinä Katajas

että vallesmanni ajoi taloon. Yritti rientämään juoksujalassa vallesmannin perään, että ehtisi puhutella ennenkuin asiasta korkiaa akalle sanomaan. Viuhtoi ja huusi, että hoi, hoi...

Kuuli vallesmanni hänen surkean huutonsa ja pysähytti hevosensa juuri kun oli pihaan kääntymässä.

— No tulehan tänne pihaan Jaakoppi niin saamme tuumailla, — sanoi hänelle vallesmanni.

— Minä arvaan... Se on vissiin se Reinikka Matin asia... Eihän helvetissä sanoko akan kuulten...

— No ei puhuta niin kovasti, että akkasi kuulee, — naureskeli vallesmanni.

Mutta kun he ehtivät pihaan, seisoi Susanna jo keskellä kartanoa, mustikka silmissä tuima tuli.

— No näkeepä tämän talon emäntääkin monesta aikaa, — tervehti häntä vallesmanni.

— Eihän olekaan asiaa meille. Taitaa olla tuon hupsun asioita... Eipä meillä herroja kaivata, — toivotti Susanna vastaan.

— Syötikseni minä vain poikkesin... Mitä sitä emännälle kuuluu? — arveli vallesmanni ja laskeusi rattailta.

— Vallesmanni on hyvä ja käy sisään... Susanna keitä sinä nyt kahvia, — koetti Jaakoppi toimitella, että pääsisivät kahden kesken vallesmannin kanssa.

— Mitäpä teillä sisällä on asiaa... Mitä sinun tarvitsi pellolta juosta pihaan...

Näukkilän emäntä.

Näukkilän emäntä, Susanna, oli kylän mahtavin emäntä, sekä Näukkilän kylän, että monen muun kylän. ~~Kauakin~~ Laajalti oli hän jo tunnettu raimasta käytöksestään, mustikka silmistään mutta ennen kaikkia siitä, että hän piti Jaakoppia, miestään, kovassa kurissa, antaen sillain tällain tännittävän selkäsaunan miesparalle. Monenlaisia kertoivat hullut ja totta sanottiin olevan.

Toissa kesänä kun oli karjanäyttely ja Näukkisen emäntäkin oli sinne vienyt kaksi lehmää Marssin ja Valtarmusan, niin agronoomit eivät tahtoneet niitä palkita, kun eivät olleet puhdasta maatiaisrotua. Mutta siitä oli tuima emäntä ottanut pahentuakseen ja väkijoukon kuulten sanaillut agronoomeja maankiertäjiksi, tolvanaiksi ja vihavarajiksi rotikoi...

Mutta siitä eivät herrat tykänneet — nekö ne paljo kärsivät — vaan haastattivat ~~[illegible]~~ Susannan oikeuteen vastaamaan puheistaan...

Siellä Jaakoppi sai heidät sentään sopimaan, kun antoivat alemaan hyvänluontoisia miehiä. Ja kerrottiin, että Jaakoppi oli yhti kaikki saanut emännältään "lukakäskiä", vaikka niin hyvin akkansa puolesta puhui.

/.

Kaikki valta Närkkilässä oli emännän. Emännän oli enin osa tavaraakin. Hänellä oli nimittäin kotitalostaan ollut hyvää myötävä, josta suuret summat toi Närkkilään tullessaan. Siksipä Susanna kaikki omanaan pitikin ja usein siitä Jaakoppia muistutti, sanoen:

— Minun vihoviällä (rutsällä) täsä sinäkin leukojasi liikuttelet.—

Herroille sanottiin emännän olevan kovin vihaisen. Siitä hän ei kärsinyt talossa käyvän ja kun sivullisen menivät, niin alkoi jo mellastaa, että niitä tästä myötäänsä ajelevat kaliakaatoon. Ja sekin oli niilläkin Jaakopin syy.

Kummana sitä naapurit pitivät että Jaakoppi niin antoi itsensä kuranssata, semmoinen kookas, vankka mies eikä suinkaan akanluontoinen. Mutta oli Jaakkoppi sen nuorena kun naimisiin menivät, koettanut panna vastaan, mutta kun oli luonnostaan hitaampi sitä toden teolla uskaltanut, tappelun tultua, antaa takaisin, niin tappiolle oli häätynyt jäämään. Siitä asti oli akka sitten puolensa pitänyt..

— Äijä sinut kopulin opetan, — kuului Susanna lopuksi virkkavan ja sillain hän tavallisesti heitti jotakin närkää Jaakopille vasten silmiä.

x

Oli siis Närkkilän Jaakopilla ristiä tässä maailmassa kylliksi! Pahimmat

/.

asiat koetti hän salaa Susannalta toimitella. Siten moni myrsky vältyi ja uskalsi kotosalla oleskella.

Mutta oli Jaakopilla asioita, joita ei itsekään muistanut, oli muutamia ~~väli~~ pienempiä velkoja, joista useimmat olivat syntyneet lutikka tuulella kaupunkimatkoilla ja milloin missäkin. Sillä lutikassa oli Jaakoppi iloista poikaa, joka lauleli ja piti hauskaa sillain kun ei akan mustikkasilmät olleet näkemässä eikä hänen vaskinen äänensä korvia vihlomassa.

Oli kerran hevoskaupassa, hujutuulella ollessaan, antanut velkakirjan tyhjälle Reinikan Matille, vanhalle hevoskaijarille. Matti pani heti hakemukseen eikä Jaakoppi paralla ollut vähintäkään tietoa mistä saisi rahaa maksaakseen Matille. Jaakkoppi toivoi kuitenkin, ettei asialla niin kiirettä ole, että jahka saapi heinät tehdyksi niin lähtee jonkun hyvään ihmisen luo lainaa pyytämään, sillä akalta ei uskaltanut pyytää.

Mutta Reinikka Matin velkakirjasta oli pian aikaa muodostunut kirjavihko, josta lopulta tehtiin päätös ja Jaakoppi tuomittiin maksamaan Matille velkakirjan sisältö ja kuluja ja korkoa lisäksi.

Ja niinpä tuli päätös ulosotolle.

Kun Jaakoppi kirkkaana elokuun päivänä talavainionsa niskipeltoa jo oli leikkaamassa, näki hän kaukaisuuteen

/.

vastaa... senkin kapuli... – kähisi Susanna

– Niinä vain... lystikseni niinä... hätäili Jaakoppi

– Sinun lystiksi... Ja sanokaa tekin asianne – tiuskasi Susanna Vallesmannille.

Vallesmanni alkoi lievittää Susannan kiukkua. Paljon oli hänkin kuullut puhuttavan Närhkilän Susannan kiivaasta luonnosta ja naurussaan ja vatsaansa pidellen hän kuunteli Susannan puhetta. Päätti pitää hauskaa vähäsen akan kustannuksella...

– Jaa, tämä on... torppari Matti Reinikka hakee saamistaan tältä Jaakoppi Närhkilältä... Päätös, joka tekee sataviisikymmentä markkaa ja korkoa ja kuluja, on nyt ulosotettava... Mitä kirjoitetaan vakuudeksi? – sanoi hän virallisella äänellä.

– Kirjoittakaa niin, että ei sitä makseta! – tiuskasi Susanna tulisena.

– Pannaanko lehtiin? tiedusteli vallesmanni.

– Niinhän tässä on kaikki... kapulilla on tänki, kalkut ja haaltuva liesi... Matti Reinikka... Mikä velka se on? Anna niinä sen silmäpuolen hoitaa, – huusi Susanna korvan juuressa.

Ja vapisevana, valjuna nöyränä seisoi Jaakoppi ~~pihalla~~ vallesmannin takana.

– Lehtiin tahdomme sitten panna? arveli vallesmanni vaan.

– Ei kirjoiteta sitä pantata minun lehtiini Kapulin velasta... tietäkää se... Niinhän on kaikki... Menkää helvettiin... kiljui Susanna kiukuissaan, että hyppeli.

– No panemme sitten ne kaksi lehmää, jotka näyttelysalin olivat, mustantäplikkään Marssin ja Ruskean Wattarumsan, — tuumaili tyynesti vallesmanni ja kirjoitti kirjaansa.

— Minä lähden paikalla kuvernöörin... kyllä minä opetan... kyllä tässä maassa laki löytyy herroillekin... Mitä sinä siellä piilottelet harmaanaamainen kapuli... Ja pois minun pihaltani, — huusi viimeissään Susanna vallesmannille.

Hän lähtikin ja naureskeli, mutta kun hän tietien päästä kääntyi taakseen, näki hän Susannan heittävän sangolla vettä Jaakopille vasten silmiä.

A. Oinö Kalala.